

DOI: [https://doi.org/10.34287/MMT.2\(45\).2020.6](https://doi.org/10.34287/MMT.2(45).2020.6)

І. С. Миронюк, Г. О. Слабкий, В. Й. Білак-Лук'янчук, В. В. Кручаниця
Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»
Ужгород, Україна

I. S. Mironyuk, G. O. Slabkiy, V. Y. Bilak-Lukyanchuk, V. V. Kruchanytsya
State University «Uzhhorod National University»
Uzhhorod, Ukraine

ГОТУЄМО МАГІСТРІВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

We're training the master's public health

Резюме

Мета роботи. Дослідити законодавчі основи підготовки спеціалістів для системи громадського здоров'я та визначити загальні методичні підходи та проблеми при підготовці магістрів за спеціальністю «Громадське здоров'я».

Матеріали та методи. Матеріали: законодавча база та статистичні дані МОН України з питань набору студентів за спеціальністю «Громадське здоров'я». Методи: системний підхід, структурно-логічний аналіз, контент-аналіз, статистичний.

Результати та методи. Для забезпечення ефективного функціонування системи в країні затверджено спеціальність «Громадське здоров'я» і почалася підготовка фахівців першого рівня – бакалавр та другого освітнього рівня – магістр. Затверджено державні освітні стандарти підготовки фахівців для системи громадського здоров'я. Затверджені ліцензійні обсяги підготовки фахівців. Проведений набір студентів у 2019 році для навчання з метою освоїти спеціальність громадське здоров'я (бакалаврат 6,9% ліцензійного набору, магістратура 7,0% ліцензійного набору) вказує на те, що дана спеціальність авторитетом у абітурієнтів не користується. Низький попит в абітурієнтів на спеціальність «Громадське здоров'я» пов'язаний з відсутністю інформації про місце працевлаштування по закінченню навчання.

Висновки. Підготовка майбутніх фахівців проводиться відповідно до державного стандарту але у навчальних закладах відсутнє сучасне навчальне та методичне забезпечення.

Ключові слова: громадське здоров'я, магістри, підготовка, кількість, законодавче підґрунття, проблеми.

Abstract

Purpose of the study. The legal basis of training of specialists for the public health system and to determine the general methodological approaches and problems during the preparation of masters with specialization in «Public health» was study.

Materials and methods. Materials: Legislation basis and statistics of the Ministry of Education and Science of Ukraine on admission of students with specialization in «Public Health». Methods: systematic approach, structural-logical analysis, content and statistical analysis.

Results and methods. In order to ensure the effective functioning of the system in the country, «Public Health» specialty was approved and there was started the training of specialists of the first level – bachelor, and the second educational level – master. National educational standards for the training of specialists in the public health system have been approved. Licensed volumes of preparation of specialists have been approved. The enrollment of students in 2019 for the public health speciality (bachelor's degree 6,9% of licensed admission, master's degree 7,0% of licensed admission) clearly shows that this specialty does not have prestige with prospective students. The low demand for public health specialty among prospective students can be justified by the lack of information about post-graduation employment.

Conclusions. Preparation of future professionals is carried out in accordance with the state standard, but there is no modern educational and methodological support in educational institutions.

Keywords: public health, masters, preparation, number, legal basis, problems.

ВСТУП

Становлення України як демократичної, правової, соціальної держави з соціально-орієнтованою економікою, її європейська та євроатлантична інтеграція передбачають формування та розвиток висококваліфікованого корпусу фахівців у сфері охорони здоров'я як у медичних закладах, так і в органах влади – практиків та науковців, державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування [1].

Кадровий потенціал забезпечує ефективність та якість надання відповідних медичних та управлінських послуг. Кадровий потенціал це трудові можливості підприємства, здатність персоналу до генерування ідей, створення нової продукції, його освітній, кваліфікаційний рівень, психофізіологічні характеристики і мотивація [2, 3].

Стійкість системного та розвиток кадрового потенціалу належить до пріоритетів нової Європейської політики «Здоров'я-2020» [4]. Всі 53 держави – члени Європейського регіону ВООЗ прийняли рішення про створення нових спільних основ політики – Здоров'я-2020. Їх загальна мета – «значно поліпшити здоров'я і підвищити рівень добробуту населення, скоротити нерівності стосовно здоров'я, зміцнити охорону громадського здоров'я та забезпечити наявність універсальних, соціально справедливих, стійких і високоякісних систем охорони здоров'я, орієнтованих на людину». Здоров'я-2020 враховує всю різноманітність країн регіону. Основи політики звернені до різних аудиторій, як в державних органах, так і поза ними – надихаючи їх і пропонуючи оптимальні шляхи для вирішення комплексних завдань охорони здоров'я в ХХІ столітті. Ефективність охорони здоров'я та економічна ефективність взаємопов'язані. При цьому оптимальне використання ресурсів в секторі охорони здоров'я і в першу чергу кадрових має ключове значення [5, 6].

В Україні галузь охорони здоров'я орієнтується на лікування захворювань, а не на їх попередження. Більшість ресурсів спрямовані на лікування хвороби і лише невелика їх частина передбачає збереження здоров'я. Одним з основних завдань реформування медичної галузі є переорієнтація від політики лікування до політики збереження та зміцнення здоров'я і попередження захворювань [7, 8].

Громадське здоров'я це система наукових, політичних, економічних, медико-соціальних заходів, спрямованих на організацію зусиль суспільства, державних та недержавних інституцій, громад та окремих осіб щодо зміцнення здоров'я, профілактики захворювань, продовження активного і працездатного віку шляхом забезпечення умов, за яких люди можуть бути здоровими, а також заохочення до здорового

способу життя [9]. Громадське здоров'я опікується загрозами здоров'ю населення. У центрі уваги громадського здоров'я є поліпшення здоров'я та якості життя шляхом профілактики і відновлення захворювань та усунення чинників, що негативно впливають на фізичне і психічне здоров'я, шляхом контролю детермінант здоров'я і формування здорового способу життя. Сучасна практика громадського здоров'я вимагає ефективної діяльності міждисциплінарної команди фахівців [10]. В Європейському регіоні ВООЗ використовується визначення громадської охорони здоров'я, яке запропонував Acheson: «наука і практика попередження хвороб, продовження життя і зміцнення здоров'я за допомогою організованих дій, до яких вдається вся спільнота» [11].

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідити законодавчі основи підготовки спеціалістів для системи громадського здоров'я та визначити загальні методичні підходи та проблеми при підготовці магістрів за спеціальністю «Громадське здоров'я».

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Матеріалами дослідження стали законодавча база та статистичні дані МОН України з питань набору студентів за спеціальністю «Громадське здоров'я». Методами дослідження слугували структурно-логічний аналіз, контент-аналіз, статистичний. Методичною базою дослідження був системний підхід.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

На першому етапі дослідження було вивчено міжнародні та національні передумови підготовки кадрів для системи громадського здоров'я. В ході дослідження було встановлено слідуєче.

В 2012 році Європейським регіональним бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) прийнято документ «Європейський план дій з укріплення потенціалу та послуг громадського здоров'я» (ЄДП), який став дороговказом у розвитку громадського здоров'я в Європейському регіоні.

Метою ЄДП є надання підтримки європейським державам – членам ВООЗ у справі поліпшення здоров'я, скорочення нерівності, а також у забезпеченні здійснення оперативних функцій громадського здоров'я (ОФГЗ) і основного переліку доступних, високоякісних, ефективних послуг системи громадського здоров'я на індивідуальному, місцевому та популяційному рівнях, а також зміцнення потенціалу системи громадського здоров'я.

Завдання ЄДП полягає в розробці та здійсненні,

моніторингу, оцінюванні дій зі зміцнення потенціалу та послуг системи громадського здоров'я в ході широкого консультативного процесу, у якому беруть участь усі європейські держави – члени ВООЗ та основні міжнародні партнери.

ЄПД щодо зміцнення потенціалу та послуг системи громадського здоров'я в масштабах всієї Європи – не просто технічний документ. Це ініціатива, орієнтована на практичні дії, а її розробка і реалізація відображають цінності та принципи, закладені в основах політики «Здоров'я-2020», у якій представлено бачення і напрям політики в інтересах здоров'я в Європі в XXI столітті. І основи політики «Здоров'я-2020», і ЄПД закликають до забезпечення прихильності справі поліпшення здоров'я і скорочення нерівності із застосуванням загальнодержавного підходу і в масштабах усього суспільства. Тобто, завдання поліпшення громадського здоров'я передбачає відповідні механізми стратегічного управління, а процес прийняття рішень спирається на базові принципи прав людини, соціальної справедливості, партнерських відносин та сталого розвитку.

ЄПД є одним з основоположних компонентів політики «Здоров'я-2020». Ключові сфери діяльності стосуються зміцнення і подальшого розвитку і підтримуючого потенціалу та послуг системи громадського здоров'я з метою поліпшення здоров'я і скорочення нерівності за допомогою впливу на соціальні детермінанти здоров'я. Об'єднуючим принципом системи громадського здоров'я є властивий їй суспільний характер, а також той факт, що вона орієнтована головним чином на здоров'я населення в цілому. Система громадського здоров'я може розумітися як ключовий аспект ширшої системи охорони здоров'я і може відігравати важливу роль у збільшенні ефективності та результативності роботи системи охорони здоров'я. Пропонується зберегти визначення поняття «системи охорони здоров'я», яке затверджене у 2008 році. Талліннською хартією: «У політичних та інституційних межах кожної країни система охорони здоров'я – це сукупність усіх державних і приватних організацій, установ, структур ресурсів, призначення яких – покращувати, зберігати або відновлювати здоров'я людей. Системи охорони здоров'я передбачають надання як індивідуальних, так і громадських послуг, а також дії щодо забезпечення впливу на політику і діяльність інших секторів з метою приділення необхідної уваги соціальним, екологічним та економічним детермінантам здоров'я».

Система охорони здоров'я (очолювана міністерством охорони здоров'я) відіграє центральну роль в управлінні у сфері охорони громадського здоров'я та надання послуг громадської охорони здоров'я. Таким чином, охорона громадського здоров'я також безпосередньо сто-

сується систем охорони здоров'я, а ці системи, своєю чергою, можуть бути ефективні, тільки якщо мають у своєму складі потужний компонент, пов'язаний з послугами громадської охорони здоров'я.

Десять ОФГЗ запропоновані в формі докладного переліку для оцінювання потенціалу та послуг системи громадського здоров'я, а також дій, необхідних для їх покращення. Вони належать до найважливіших послуг системи громадського здоров'я (ОФГЗ 1–5), а також стосуються всіх аспектів (ОФГЗ 6–10) і сприяють здійсненню ОФГЗ 1–5. Не передбачається, що ОФГЗ розглядатимуться як 10 окремих послуг. Їх можна буде адаптувати залежно від різних умов і виконувати групами або блоками. Наприклад, ОФГЗ 1 і 2 в основному стосуються аналітичної інформації з питань громадського здоров'я, яка може використовуватися в процесі вирішення завдань щодо захисту й зміцнення здоров'я і профілактики хвороб (ОФГЗ 3–5), тоді як ОФГЗ 6–10 покликані сприяти вдосконаленню надання послуг у цілому.

Сьомою основною оперативною функцією громадського здоров'я є забезпечення сфери громадського здоров'я достатньою кількістю кваліфікованих кадрів.

В Україні формування нової служби громадського здоров'я узгоджується з програмними міжнародними та національними документами, насамперед зі Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», затвердженою Указом Президента України від 12.01.2015 р., Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, розділ 22 якої розкриває першочергові завдання та напрями діяльності у сфері громадського здоров'я. Інституційне формування національної служби громадського здоров'я відбувається відповідно до Концепції розвитку системи громадського здоров'я, затвердженої Розпорядженням КМУ від 30.11.2016 р. № 1002-р. та Плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку системи громадського здоров'я, затвердженого Розпорядженням КМУ від 18.08.2017 р. № 560-р. Концепція визначає напрями, механізми і строки формування системи громадського здоров'я, з метою розроблення та реалізації ефективної державної політики для зміцнення здоров'я, попередження захворювань, продовження активного та працездатного віку та заохочення до здорового способу життя шляхом об'єднаних зусиль усього суспільства.

Подальша робота в країні скерована на забезпечення системи громадського здоров'я кваліфікованими кадрами. Так, в 2015 році КМУ була затверджена спеціальність «Громадське здоров'я», а в подальшому Міністерство освіти та науки України затвердило освітні стандарти з підготовки бакалаврів та магістрів (Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018 р. № 1383

«Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я» для другого (магістерського) рівня освіти») за спеціальністю «Громадське здоров'я».

Підготовка фахівців за спеціальністю «Громадське здоров'я» передбачає формування нової генерації професіоналів для органів державного управління, місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання різних форм власності в т. ч. недержавних організацій у сфері громадського здоров'я, які б сприяли удосконаленню та впровадженню державної політики, спрямованої на вирішення проблем, пов'язаних із погіршенням медико-демографічної ситуації в країні, нерівністю до здоров'я зберігаючи та здоров'я формуючих технологій та послуг, незадоволенням значної частини громадян станом медичної допомоги та захистом прав пацієнтів, необхідністю розвитку міжгалузевої та міжсекторальної співпраці з охорони громадського здоров'я в Україні за загальнонаціональним принципом «охорона здоров'я в усіх політиках держави».

Зокрема навчання фахівців за освітнім рівнем бакалавра має за мету підготовку спеціалістів здатних розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі громадського здоров'я або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Освітній стандарт для другого освітнього рівня (магістра) передбачає об'єкти вивчення, теоретичний зміст предметної області навчання, методи тощо.

Цілями навчання в магістратурі є отримання знань та навичок із оцінки стану здоров'я населення та детермінант, що на нього впливають, а також розробки і впровадження політик та заходів, спрямованих на збереження, зміцнення здоров'я та соціального благополуччя населення.

Стандарт визначає, що підготовка фахівців за ступенем вищої освіти магістр за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я» проводиться на базі першого (бакалаврського) та/або другого «магістерського» чи прирівняного до нього рівня вищої освіти без обмеження спеціальності.

При цьому для магістра спеціальності 229 «Громадське здоров'я» на базі першого (бакалаврського) рівня обсяг освітньо-наукової (освітньо-професійної) програми становить 120 кредитів ЄКТС. Мінімум 35% обсягу освітньої програми має бути спрямовано на здобуття загальних та спеціальних (фахових) компетенцій за даною спеціальністю, що визначені Стандартом. Необхідно відмітити, що формування компетенцій здійснювалося з урахування компетенцій фахівців громадського здоров'я в Європейському регіоні.

Інтегрованою компетентністю магістра громадського здоров'я визначено здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері

громадського здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, застосування наукових теорій та аналітичних методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

В 2018 році в Україні здійснено перший набір студентів для підготовки в бакалавраті, а в 2019 році – для підготовки в магістратурі.

В 2019 році при ліцензійному обсязі 550 студентів було прийнято 38 студентів в тому числі 5 на державне замовлення за бюджетні кошти. Навчання студентів в бакалавраті за спеціальністю «Громадське здоров'я» здійснюють Національний університет «Острозька академія» та Сумський державний університет. Для підготовки фахівців громадського здоров'я в магістратурі при ліцензійному обсязі 740 студентів до вищих навчальних закладів було прийнято 52 студенти в тому числі 18 за державним замовленням із яких 18 в Ужгородському національному університеті. Підготовку магістрів громадського здоров'я здійснюють ДВНЗ «Ужгородський національний університет», ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України», Харківський національний медичний університет, КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради.

Враховуючи найбільшу кількість студентів, які проходять навчання в магістратурі за спеціальністю «Громадське здоров'я» в Ужгородському національному університеті, нами досліджено та проаналізовано систему їх підготовки в даному вищому навчальному закладі.

Відповідно до державного стандарту для навчання в магістратурі за денною формою навчання поступили абітурієнти за принципом «перехресної магістратури», які мають ступінь підготовки бакалавра за напрямками підготовки «Здоров'я людини» та «Фізична культура і спорт». Для навчання в магістратурі за заочною формою навчання поступили абітурієнти, які мають першу вищу освіту за напрямками підготовки «Політологія» та «Медицина». Позитивним моментом підготовки магістрів за спеціальністю «Громадське здоров'я» у класичному університеті, яким є Ужгородський національний університет є наявність непрофільних факультетів та кафедр, професорсько-викладацький склад яких може залучатися до підготовки магістрів. Приклад залучення подібних спеціалістів інших кафедр для формування компетенцій майбутніх працівників системи громадського здоров'я наведено на рисунку 1.

Далі нами було проведено аналіз підготовки фахівців для сфери громадського здоров'я в Ужгородському національному університеті в якому освітньо-наукова програма підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 229 «Громадське

здоров'я» розроблена згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Освітньо-наукова програма магістратури за фахом «Громадське здоров'я» складається з 5 обов'язкових модулів: вступ до громадського здоров'я, а також системи, політики, етики, управління та лідерства у галузі громадського здоров'я; епідеміологія та біостатистика для фахівців громадського здоров'я; моніторинг і оцінка, якість даних, використання даних та інформатизація в галузі громадського здоров'я; планування програми, її реалізація та оцінка; ділова англійська мова; а також із 4 модулів, один з яких магістр обирає самостійно. Освітньо-

наукова програма підготовки магістрів розрахована на 3600 годин (120 кредитів ЄКТС). Лекційний курс становить 462 навчальні години.

На проведення семінарів виділено 512 навчальних годин, практичних занять – 1318 навчальних годин, на самостійну роботу – 1308 (36,3%) навчальних годин. Самостійна робота з підготовки магістерської кваліфікаційної роботи становить 700 годин. Із загальної кількості навчальних годин на модульний контроль знань виділено 30 годин, а на екзамен – 6 годин. З метою забезпечення набуття магістрами необхідних компетенцій програма розділена за навчальними дисциплінами. Даний розподіл представлено на рисунку 2.

Рис. 1. Перелік кафедр, викладачі яких можуть бути залучені до підготовки магістрів громадського здоров'я

Рис. 2. Розподіл освітньої програми за навчальними дисциплінами

Методами навчання виступають лекційні та семінарські заняття, заняття із використанням дистанційного методу за допомогою системи Moodle, практичні заняття за визначеними темами в тому числі з відвідуванням практичних баз громадського здоров'я, підготовка магістрами аналітичних оглядів наукової літератури за визначеними темами, підготовка аналі-

тичних матеріалів щодо медико-демографічної ситуації в регіоні, проведення ділових ігор а також самостійне виконання науково-дослідної роботи, написання наукової дипломної магістерської роботи та її захист.

Структура навчальної дисципліни наведена на рисунку 3.

Аудиторні години				Самостійна робота	Вид контролю
Усього	Лекції	Семінари	Практичні		
3600	462	512	1318	1308	Усне опитування. Рішення ситуаційних задач. Модульний тестовий контроль. Комп'ютерний тестовий іспит.
Усього кредитів ЕКТС					90
У тому числі:					
Кредитів	Науково-дослідна робота			Вид контролю	
	30	Проведення наукового самостійного дослідження та підготовка наукової дипломної магістерської роботи		Публічний захист наукової дипломної магістерської роботи	

Рис. 3. Структура навчальної дисципліни «Громадське здоров'я» Ужгородського національного університету

Метою освітньо-наукової програми підготовки магістрів за спеціальністю «Громадське здоров'я» є підготовка фахівців у даній сфері до самостійної практичної та наукової і педагогічної діяльності відповідно до визначених компетенцій. Професійно-наукова програма передбачає формування здатності застосовувати набуті знання, уміння та навички з дисциплін загальної та професійної підготовки для рішення типових задач діяльності фахівця на відповідній посаді, включаючи проведення науково-практичних досліджень у сфері громадського здоров'я, викладання предмету «Громадське здоров'я», проведення епідеміологічного нагляду за соціально значимими інфекційними та неінфекційними хворобами, станом психічного здоров'я населення, навколишнього середовища; визначення екологічних, соціально-економічних і медичних детермінант здоров'я; організація і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів; формування в населення здорового способу життя та відповідального ставлення до власного здоров'я; міжсекторальна взаємодія в інтересах здоров'я населення.

Програмою передбачена виробничо-навчальна практика та науково-дослідна робота проводяться відповідно до навчального плану магістратури за спеціальністю «Громадське здоров'я» і є обов'язковими і являють собою вид навчальних занять, безпосередньо орієнтованих на професійно-наукову підготовку студентів.

Виробничо – навчальна практика та науково-дослідна робота закріплюють знання та вміння, які набуті під час освоєння теоретичних дисциплін і сприяють відпрацюванню студентами практичних навичок і комплексному формуванню в них загальних та професійних компетенцій. У рамках виконання навчального плану магістратури за спеціальністю «Громадське здоров'я» передбачено проходження студентами виробничо – навчальної практики та виконання науково-дослідної роботи.

Базами проведення практики є заклади охорони здоров'я, заклади громадського здоров'я, які мають необхідний кадровий та науково-технічний потенціал, основна діяльність яких має об'єкт і види професійної діяльності випускників за напрямком «Громадське здоров'я».

Метою практики передбачено придбання магістрами досвіду та навичок колективної та самостійної професійної діяльності у сфері громадського здоров'я, включаючи оцінку та моніторинг стану здоров'я населення, проведення наукових досліджень, скерованих на виявлення факторів, які визначають громадське здоров'я, розробку науково обґрунтованих заходів зі збереження та укріплення здоров'я населення, реалізації їх на практиці та оцінки їх ефективності.

У результаті проходження практики особа, яка навчається, має здобути такі практичні навички та вміння: самостійного вибору та обґрунтування теми, мети та завдань дослідження, вибору

та обґрунтування методу та обсягу, які адекватні поставленим задачам; розробки практичних проектів з актуальних проблем громадського здоров'я; засвоєння нових теорій, моделей, методів дослідження, розробки нових методичних підходів та технологій; організації та участі у проведенні оцінки стану здоров'я населення, епідеміологічної ситуації, зовнішнього середовища; планування та проведення заходів з охорони здоров'я та навколишнього середовища, поліпшення здоров'я населення, організації менеджменту у сфері громадського здоров'я; збору та аналізу інформації з проблем громадського здоров'я з використанням сучасних методів автоматизованого збору та обробки інформації; обробки та аналізу отриманих даних за допомогою сучасних інформаційних технологій; підготовки та оформлення науково-технічних проектів і звітів, нормативних та методичних документів.

У рамках виконання навчального плану магістратури за спеціальністю «Громадське здоров'я» також передбачена науково-дослідна робота. Підготовка та захист наукової дипломної магістерської роботи. Базами науково-дослідної роботи є кафедри, науково-дослідні установи за даним напрямом підготовки та установи громадського здоров'я з необхідними ресурсами для проведення дослідження.

Метою виконання магістрами науково-дослідної роботи є розширення набутих та отримання нових знань, перевірка наукових гіпотез, встановлення закономірностей, які є в природі, суспільстві, наукових узагальнень, наукове обґрунтування проектів.

Магістр повинен знати: основні напрямки та проблеми наукових досліджень із громадського здоров'я; структуру науково-дослідних, лікувально-профілактичних закладів і закладів громадського здоров'я; організацію роботи кафедральних та наукових підрозділів; правила техніки безпеки робот з комп'ютерною технікою; правила збору первинної інформації; правила обробки та оформлення результатів наукових досліджень.

Магістр повинен вміти: працювати з науковою літературою за вибраною проблемою; ставити задачі, підбирати адекватні методи дослідження та визначати обсяг вибіркової сукупності дослідження; аналізувати отримані дані наукового дослідження; вносити корективи в дизайн дослідження; формулювати висновки та практичні рекомендації за результатами наукового дослідження; формулювати основні положення наукових кваліфікаційних робіт: актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, новизна, основні положення, що виносяться на захист, теоретичну та практичну значимість роботи.

Магістр повинен володіти: навичками пошуку та узагальнення джерел наукової літератури; технологією планування та виконання науково-

дослідної роботи на різних її етапах.

З метою підготовки магістрів в університеті з 1 вересня 2019 року відкрита кафедра «Наук про здоров'я» та сформовано її штатний розпис і кадровий потенціал.

В складі кафедри працюють доктор, кандидати наук та спеціалісти з великим досвідом практичної роботи, яка пов'язана з наданням послуг, що є характерними для системи громадського здоров'я в тому числі спеціалісти із організації і управління охороною здоров'я, епідеміології, моніторингу та оцінки, соціології, соціальної роботи та практичної психології, інформаційних технологій та комунікацій.

Маючи значний практичний і викладацький досвід та професійний потенціал, під час підготовки магістрів, викладацький склад кафедри стикається з рядом проблем. До найважливіших з них відносяться такі:

- відсутність сучасних національних навчальних та методичних розробок для проведення занять за визначеними програмою темами;

- відсутність держаної системи оцінювання знань набутих студентами під час навчання в магістратурі;

- відсутність у магістрів, які поступили для навчання в магістратурі за принципом перехресної магістратури, необхідних базових знань для освоєння певних предметів, наприклад «Епідеміологія».

Важливою проблемою як для студентів, так і для викладачів є те, що в країні система громадського здоров'я тільки створюється і в деяких регіонах в тому числі в Закарпатській області. Центри громадського здоров'я не створені і студенти не можуть планувати своє перше місце роботи, а відповідно свою спеціалізацію та перелік пріоритетних компетенцій.

Вказані проблеми є предметом рішення на всіх рівнях управління галузі від центрального (Міністерство охорони здоров'я України та Міністерство освіти і науки України) до базового рівня – вищих навчальних закладів та об'єднаних громад.

ВИСНОВКИ

На виконання «Європейського плану дій щодо посилення потенціалу і услуг общественного здравоохранения» в Україні створюється система громадського здоров'я яка потребує забезпечення кваліфікованими кадрами. Кабінетом Міністрів України затверджено спеціальність «Громадське здоров'я», а Міністерством освіти і науки України затверджено національні освітні стандарти за рівнями підготовки бакалавр і магістр. Також затверджено ліцензійні обсяги підготовки в обсязі щорічного набору за рівнем підготовки бакалавр – 550 осіб та магістр – 740 осіб.

Проведений набір студентів у 2019 році

для навчання з метою освоїти спеціальність громадське здоров'я (бакалаврат 6,9% ліцензійного набору, магістратура 7,0% ліцензійного набору) вказує на те, що дана спеціальність авторитетом у абітурієнтів не користується. Низький попит в абітурієнтів на спеціальність «Громадське здоров'я» пов'язаний з відсутністю інформації про місце працевлаштування по закінченню навчання. Підготовка майбутніх фахівців проводиться згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556–VII та відповідно до державного стандарту.

Освітньо-наукова програма магістратури за фахом «Громадське здоров'я» складається з 5 обов'язкових модулів: вступ до громадського здоров'я, а також системи, політики, етики, управління та лідерства у галузі громадського здоров'я; епідеміологія та біостатистика для фахівців громадського здоров'я; моніторинг і оцінка, якість даних, використання даних та інформатизація в галузі громадського здоров'я; планування програми, її реалізація та оцінка; ділова англійська мова; а також із 4 модулів, один з яких магістр обирає самостійно.

Освітньо-наукова програма підготовки магістрів розрахована на 3600 годин (120 кредитів ЄКТС). Лекційний курс становить 462 навчальні години.

На проведення семінарів виділено 512 навчальних годин, практичних занять – 1318 навчальних годин, на самостійну роботу – 1308 (36,3%) навчальних годин. Самостійна робота з підготовки магістерської кваліфікаційної роботи становить 700 годин. Із загальної кількості навчальних годин на модульний контроль знань виділено 30 годин, а на екзамен – 6 годин.

Проблемами в організації навчального процесу є відсутність сучасних національних навчальних та методичних розробок для проведення занять за визначеними програмою темами, держаної системи оцінювання знань набутих студентами під час навчання в магістратурі та відсутність у магістрів, які поступили для навчання в магістратурі за принципом перехресної магістратури, необхідних базових знань для освоєння певних предметів.

Існуючі проблеми необхідно вирішувати на всіх рівнях управління галузі від центрального до базового: об'єднаних громад та вищих навчальних закладів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням та проведенням самооцінки спеціалістами громадського здоров'я та магістрами за вказаною спеціальністю володіння визначеними для них компетенціями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Shafransky VV (ed). Annual report on the state of health of the population, the sanitary-epidemic situation and the results of activity of the health care system of Ukraine. MOZ Ukrayiny, DU «UISD MOZ Ukrayiny». – Kyiv, 2016.
2. Kosenko AA, Stvolinskiy IU. Development of a system of incentives for medical personnel to increase the availability and quality of medical care. Zamestitel' glavnogo vracha: lechebnaya rabota i meditsinskaya ekspertiza. 2014; 4: 86–91.
3. Yuryev VK, Kuchumova NG, Vitenko HB et al. On the issue of assessing the professional activities of medical personnel. Problemy gorodskogo zdravookhraneniya. –2011; 16: 288–290.
4. Health 2020. Fundamentals of European politics and strategy for the 21st century. <http://www.euro.who.int/ru/health-topics/health-policy/health-2020-the-european-policy-for-health-and-well-being>.
5. Bilynska MM. Cross-sectoral cooperation as a basis for assessing the impact of political decisions on the environment in Ukraine. Derzhavne upravlinnya – teoriya i praktyka: elektron. nauk. fakh. vyd. 2007; 1. <http://www.academy.gov.ua/ej1/txts/Bilinska.htm>.
6. European action plan for strengthening public health capacities and services. – Kopenhagen: Yevropeyskoye regional'noye byuro VOZ, 2012 (dokument EUR/RC62/12).
7. On approval of the Concept of development of the public health system: rozporядzhennya KMU vid 30.11.2016; 1002-r. <http://www.kmu.gov>.
8. Anishchenko OV, Moiseyenko RO, Slabkyu HO et al. Positive experience in reforming the health care of the regions. Kyiv, 2011.
9. Moskalenko VF, Gulchiy OP, Gruzieva TC et al. Public health: a textbook for students of higher medical institutions of IV level of accreditation. Vinnitsa, 2013: 13–18.
10. Avramenko TP, Zhalilo LI, Martyniuk OI et al. Development of public administration of health care reform in Ukraine at the regional level: state, problems, prospects: guidelines. Kyiv: NADU, 2013.
11. Public Health in England: The Report of the Committee of Inquiry into the Future Development to the Public Health Function. Chmn. Sir D.Acheson (Command Paper) Paperback – 1 Jan 1988.